

Téma 36 - Šesté příkázání

Bůh je láska a jeho láska je plodná. Bůh chtěl, aby na této plodnosti měl účast i lidský tvor a spojil plození každé nové osoby se zvláštním úkonem lásky mezi mužem a ženou.

21.01.2018

PDF ► Šesté příkázání

1. Stvořil je jako muže a ženu

To, že Bůh vyzval muže a ženu, aby „rostli a množili se“, je třeba vždy chápat z pohledu stvoření učiněného k „obrazu a podobě“ Trojice (srov. Gn 1). Vlivem toho není lidské plození v širším kontextu sexuality něčím „čistě biologickým, ale týká se nejvnitřnějšího jádra lidské osoby jako takové“ (Katechismus, 2361); a je proto podstatně odlišné od sexuality vlastní životu zvířat.

„Bůh je láska“ (1 Jan 4, 8) a jeho láska je plodná. Bůh chtěl, aby na této plodnosti měl účast i lidský tvor a spojil plození každé nové osoby se zvláštním úkonem lásky mezi mužem a ženou.¹ „Pohlavnost není nic zahanbujícího, je to Boží dar, který má být správně zaměřen k životu, lásce a plodnosti.“²

Člověk je jedinec složený z těla a duše, proto milostný úkon plození

vyžaduje účast všech dimenzí lidské osoby: tělesnost, city, ducha.³

Prvotní hřích porušil soulad člověka se sebou samým a s ostatními. Tento zlom měl zvláštní dopad na schopnost člověka prožívat rozumově sexualitu. Na jedné straně bylo v rozumu zatemněno neoddělitelné pouto, které existuje mezi citovými a plodícími dimenzemi manželského spojení, na straně druhé byla ztížena převaha vůle nad citovou a tělesnou dynamičností sexuality.

Potřeba očištění a zrání, které sexualita v takových podmínkách vyžaduje, neznamená žádným způsobem její odmítání či negativní pojmání tohoto daru, který muž a žena dostali od Boha. Je spíše zapotřebí „jeho uzdravení k jeho skutečné velikosti“.⁴ V tomto úkolu hraje zásadní roli ctnost čistoty.

2. Povolání k čistotě

Katechismus hovoří o povolání k čistotě, protože tato ctnost je podmínkou a podstatnou součástí povolání k lásce, k sebedarování, k němuž Bůh každého volá. Čistota umožňuje lásku v tělesnosti a skrze ni.⁵ Určitým způsobem lze říci, že čistota je ctnost, která lidskou osobu uschopňuje a vede k umění správně žít, k laskavosti a vnitřnímu pokoji ve vztahu k ostatním lidem a k sobě samé; lidská sexualita totiž prochází všemi mohutnostmi, od toho nejtělesnějšího a hmotného až po to nejduchovnější, a zabarvuje různé mohutnosti podle toho, zda se jedná o mužské či ženské pohlaví.

Ctnost čistoty proto není pouhým řešením nepořádku, který působí prvotní hřích v sexuální oblasti, ale radostným souhlasem, neboť umožňuje milovat Boha a skrze něj i ostatní lidi celým srdcem, celou duší,

celou myslí a celou silou (srov. Mt 12, 30).⁶

„Ctnost čistoty úzce souvisí se základní ctností mírnosti“ (Katechismus, 2341) a „vyjadřuje zdařilou integraci pohlavnosti v člověku a tím vnitřní jednotu člověka v jeho tělesném a duchovním bytí“ (Katechismus, 2337).

Při formaci lidí, a to zejména mladých, je důležité hovořit o čistotě, vysvětlovat hluboký a těsný vztah mezi schopností milovat a sexualitou a plozením. Jinak by se mohlo zdát, že se jedná o negativní ctnost, neboť velká část boje o čistotu spočívá ve snaze ovládat vášně, které se za určitých okolností zaměřují na dobro, jež nejsou rozumově zaměřitelná na dobro člověka, *uvažovaného v jeho celistvosti.*⁷

Člověk v současném stavu nemůže zachovávat přirozený mravní zákon, a tudíž ani čistotu, bez pomoci

milosti. Neznamená to nemožnost dosažení lidské ctnosti schopné ovládat vášně v této oblasti, ale konstatování velikosti zranění způsobeného hříchem, vyžadujícího Boží pomoc pro dokonalou reintegraci člověka.⁸

3. Výchova k čistotě

Čistota umožňuje nadvládu nad žádostivostí, což je důležitá součást sebeovládání. Tato nadvláda je úkol na celý život a vyžaduje opakované úsilí, které může být v některých obdobích zvláště intenzivní. Čistota má s pomocí milosti Boží a asketického boje vždy růst (srov. Katechismus, 2342).⁹

„Láska je formou všech ctností. Čistota se pod jejím vlivem jeví jako škola osobního dávání se“ (Katechismus, 2346).

Výchova k čistotě je něčím mnohem víc, než tím, co někteří neúplně nazývají sexuální výchova a co se především zabývá poskytováním informací o fyziologických aspektech lidského rozmnožování a o antikoncepci. Opravdová výchova k čistotě se nespokojuje jen podáním informací o biologických aspektech, ale pomáhá uvažovat o osobních a mravních hodnotách, jež vstupují do hry ve vztahu se zrozením lidského života a osobním zráním. Dále živí velké ideály lásky k Bohu a k ostatním skrze uplatňování ctností velkorysosti, sebedarování, studu, který chrání intimitu, atd. Tyto ctnosti pomáhají člověku přemáhat sobectví a pokušení uzavírat se do sebe.

V tomto úsilí mají rodiče velmi důležitou odpovědnost, neboť jsou těmi prvními a hlavními učiteli svých dětí ve výchově k čistotě.¹⁰

Důležitými prostředky ve snaze o praktikování této ctnosti jsou:

a) modlitba: prosit Boha o ctnost svaté čistoty;¹¹ časté přijímání svátostí: jsou lékem na naši slabost;

b) intenzivní práce; vyhýbat se zahálce;

c) umírněnost v jídle a pití;

d) dbát na detaily v oblasti studu a střídmosti, v oblékání atd.

e) nečíst nevhodné knihy, časopisy či noviny; nesledovat nemravné filmy;

f) velká upřímnost v duchovním vedení;

g) zapomenutí na sebe;

h) velká zbožnost k Nejsvětější Panně Marii, *Mater pulchrae dilectionis*.

Čistota je ctnost především osobní. Zároveň však „zahrnuje také kulturní

úsilí“ (Katechismus, 2344), neboť „pokrok lidské osoby a rozvoj společnosti na sobě vzájemně závisí“.

¹² Respektování práv člověka vyžaduje respekt k čistotě; zvláště pak právo „na informace a výchovu, respektující mravní a duchovní stránky lidského života“ (Katechismus, 2344).¹³

Konkrétní projevy, jimiž je tato ctnost utvářena a skrze něž roste, se liší podle obdrženého povolání. „Ženaté či provdané osoby jsou povinny žít manželskou čistotou; jiné zachovávají čistotu ve zdrženlivosti“ (Katechismus, 2349).

4. Čistota v manželství

Pohlavní spojení „je zaměřeno na manželskou lásku muže a ženy“ (Katechismus, 2360): čili „se uskutečňuje opravdu lidským způsobem jenom tenkrát, když je začleněna do lásky, s jakou se muž a

žena sobě navzájem až do smrti bezvýhradně zavazují“.¹⁴__

Velikost úkonu, kterým muž a žena svobodně spolupracují na stvořitelském působení Boha, vyžaduje přísné mravní podmínky právě pro jeho antropologický význam: schopnost zplodit nový lidský život povoláný k věčnosti. To je důvod, kvůli němuž člověk nesmí dobrovolně oddělovat pojící a plodivé dimenze tohoto úkonu, jak je tomu v případě antikoncepce.¹⁵__

Manželé, kteří žijí manželskou čistotu, dokáží najít nejvhodnější okamžiky pro toto tělesné spojení tak, aby se v každém úkonu vždy odráželo sebedarování, jímž je.¹⁶__

Na rozdíl od plodivé dimenze, již lze uskutečňovat opravdu lidským způsobem pouze prostřednictvím manželského svazku, spojující a citová dimenze vlastní tomuto úkonu se může a má projevovat mnoha

dalšími způsoby. To vysvětluje, že když kvůli zdraví nebo z jiného důvodu manželé nemohou uskutečňovat manželské spojení, nebo rozhodnou, že je lepší dočasně se zdržet (nebo ve zvláště těžkých situacích se definitivně zdržet) úkonu vlastního manželství, mohou a mají nadále pokračovat v tomto sebedarování, které dává růst pravé osobní lásce, jejímž projevem je právě tělesné spojení.

5. Čistota v celibátu

Bůh volá některé, aby žili své povolání k lásce zvláštním způsobem, v apoštolském celibátu.¹⁷ Způsob naplňování křesťanského povolání k apoštolskému celibátu vyžaduje zdrženlivost.¹⁸ Toto vyloučení užívání plodivé schopnosti v žádném případě neznamená vyloučení lásky či citovosti.¹⁹ Naopak svobodné darování možného manželského života Bohu

uschopňuje osobu milovat a darovat se mnoha dalším mužům a ženám a pomáhat jim nalézt Boha, který je důvodem tohoto celibátu.²⁰

Tento způsob života má být vždy považován a prožíván jako dar, neboť nikdo si nemůže osvojovat schopnost být věrný Pánu na této cestě bez pomoci milosti.

6. Hříchy proti čistotě

Proti čistotě je chlípnost, která je „nezřízenou touhou nebo bezuzdným vyžíváním se ve smyslné rozkoši. Pohlavní rozkoš je mravně nezřízená, když se vyhledává pro ni samu, mimo její zaměření na plození a na životní spojení“ (Katechismus, 2351).

Protože pohlavnost zaujímá ústřední dimenzi lidského života, jsou hříchy proti čistotě vždy těžké pro svou látku, a vedou tudíž ke ztrátě dědictví

Božího království (srov. Ef 5, 5).

Mohou však být i lehké, chybí-li plné vědomí nebo dokonalý souhlas.

Neřest chlípnosti s sebou nese mnoho závažných následků: zaslepenost mysli, jež zatemňuje náš cíl a naše dobro; oslabení vůle, jež se stane neschopnou jakéhokoli úsilí a skončí v pasivitě, nechuti k práci, službě atd.; připoutanost k pozemským dobrům, pro něž člověk zapomene na dobra věčná; a konečně lze dojít až k nenávisti k Bohu, který se chlípnému člověku jeví jako největší překážka v uspokojování jeho smyslnosti.

Sebeukájení (masturbace) je „úmyslné vydráždění pohlavních orgánů s cílem zakoušet pohlavní rozkoš“ (Katechismus, 2352). „Jak učitelský úřad církve, v linii stálé tradice, tak i mravní smysl věřících bez váhání tvrdily, že sebeukájení je skutek vnitřně a těžce nezřízený.“²¹ —

Pro svou povahu je masturbace v rozporu s křesťanským smyslem pohlavnosti, která má sloužit lásce. Protože je to osamocené a sobecké užívání pohlavnosti, postrádající pravdu lásky, ponechává člověka nespokojeného a vede k prázdnotě a znechucení.

„Smilstvo je tělesné spojení svobodného muže se svobodnou ženou, kteří neuzavřeli manželství. Závažně odporuje důstojnosti osob a lidské pohlavnosti, přirozeně zaměřené jak na dobro manželů, tak na plození a výchovu dětí“
(Katechismus, 2353).

Cizoložství „označuje manželskou nevěrnost. Když dva partneři, z nichž je alespoň jeden sezdaný, navazují mezi sebou pohlavní vztah, i třeba chvilkový, dopouštějí se cizoložství“
(Katechismus, 2380).²²—

Sami o sobě jsou proti čistotě rozhovory, pohledy, projevy

náklonnosti k jiné osobě, a to i mezi snoubenci, prováděné s žádostivostí nebo představující blízkou příležitost k hříchu, který je chtěný nebo neodmítaný.²³—

Pornografie – vystavování lidského těla jako pouhého předmětu žádostivosti – a prostituce – přeměna vlastního těla v předmět finančního obchodu a tělesné rozkoše – jsou těžká provinění proti pohlavnímu řádu, která kromě toho, že zraňují důstojnost osob, které se tomu propůjčují, jsou vředem na společnosti (srov. Katechismus, 2355).

„Znásilnění je násilné vniknutí do pohlavní intimity nějaké osoby. Je potupením spravedlnosti a lásky. Znásilnění hluboce porušuje právo každého člověka na úctu, na svobodu, na tělesnou a mravní neporušenost. Působí těžkou škodu, která může oběť poznamenat na celý

život. Je to vždy vnitřně zlý skutek. Ještě těžší je znásilnění spáchané blízkými příbuznými (incest) nebo vychovateli na dětech, které jim byly svěřeny“ (Katechismus, 2356).

„Homosexuální úkony jsou vnitřně nezřízené“, jak vždy prohlašovala tradice církve.²⁴ Toto přísné mravní hodnocení zmíněných úkonů nesmí ani v nejmenším předčasně soudit osoby, které mají homosexuální sklony,²⁵ neboť mnohdy je pro ně jejich stav těžkou zkouškou.²⁶ Také tyto osoby „jsou povolány k čistotě. Skrze ctnost sebeovládání, jež vychovává k vnitřní svobodě, často skrze podporu nezištného přátelství, modlitbu a svátostnou milost mohou a mají se postupně a rozhodně přibližovat ke křesťanské dokonalosti“ (Katechismus, 2359).

Pablo Requena

Základní použitá literatura

- Katechismus katolické církve, 2331–2400.
- Benedikt XVI., enc. *Deus caritas est*, 25–XII–2005, 1–18.
- Jan Pavel II., ap. exh. *Familiaris consortio*, 22–XI–1981.

Doporučená literatura

- Sv. Josemaría, Protože uvidí Boha. *Boží přátelé*, 175–189; Manželství, křesťanské povolání. *Jít s Kristem*, 22–30.
- Kongregace pro nauku víry, dekl. *Lidská osoba*, 29–XII–1975.
- Kongregace pro katolickou výchovu, dekl. *Výchovné směrnice o lidské lásce*, 1–XI–1983.
- Papežská rada pro rodinu, *Lidská sexualita: pravda a význam*, 8–XII–1983.

– Papežská rada pro rodinu, *Lexikon nejednoznačných a diskutovaných výrazů týkajících se rodiny, života a etických otázek* (2003). (Zvláště zajímavá pro rodiče a vychovatele je stať *Sexuální výchova* od Aquilina Polaino-Lorente).

1„Každé z obou pohlaví je se stejnou důstojností, i když odlišným způsobem, obrazem Boží moci i něhy. Spojení muže a ženy v manželství je jeden způsob, jak v těle napodobit velkodušnost a plodnost Stvořitele. „Proto muž opustí svého otce i matku a přilne ke své ženě a stanou se jedním tělem“ (Gn 2,24). Z tohoto spojení pocházejí všechna lidská pokolení (srov. Gn 4, 1–2.25–26; 5, 1)“ (Katechismus, 2335).

2Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 24.

3„Chce-li být člověk pouze duch a rád by odbyl tělo jako pouze živočišné dědictví, ztrácí duch i tělo svou důstojnost. Když ale popře ducha a

považuje za jedinou skutečnost hmotu tělo, opět ztrácí svou velikost“ (Benedikt XVI., enc. *Deus caritas est*, 25–XII–2005, 5).

4., „Ano, *Eros* nás chce strhnout k božskému, vyvést nás nad sebe samé, ale právě proto vyžaduje cestu výstupu, zřeknutí, očištění a posvěcení“ (tamtéž).

5., „Bůh je láska a prožívá sám v sobě tajemství osobního společenství lásky. Když tvoří Bůh člověka podle svého obrazu... vkládá do lidské přirozenosti také mužské a ženské povolání a zároveň i schopnost a odpovědnost k lásce a společenství“ (Jan Pavel II., ap. exh. *Familiaris consortio*, 22–XI–1981, 11).

6., „Čistota je radostný souhlas toho, kdo se umí darovat, osvobozený od sobeckého otroctví“ (Papežská rada pro rodinu, *Lidská sexualita: pravda a význam*, 8–XII–1995, 17). „Čistota je výsledek lásky, s kterou jsme dali

Pánu duši a tělo, ducha a smysly. Není popřením, ale radostným přisvědčením“ (sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 5).

7Čistota vyžaduje, aby se člověk naučil ovládat; to je škola lidské svobody. Alternativa je zřejmá: buď člověk ovládá své vášně a dosáhne pokoje, anebo se jimi dá zotročit a stane se nešťastným. „Důstojnost člověka vyžaduje, aby jednal podle vědomé a svobodné volby, to znamená hýbán a podněcován z nitra osobním přesvědčením, a ne ze slepého vnitřního popudu nebo pouze z vnějšího donucení. Této důstojnosti člověk dosahuje tím, že se osvobozuje z každého zajetí vášní, směřuje k svému cíli svobodnou volbou dobra a účinně a s vynalézavou příčinlivostí si obstarává vhodné prostředky.“ (*Gaudium et spes*, 17)“ (Katechismus, 2339).

8„Čistota je mravní ctnost. Je také Božím darem, milostí, ovocem Ducha. (srov. Gal 5 22–23). Duch svatý dává napodobovat Kristovu čistotu (srov. 1 Jan 3,3) tomu, kdo byl znovuzrozen z křestní vody“ (Katechismus, 2345).

9Zrání člověka zahrnuje sebevládu, což vyžaduje stud, mírnost, úctu a otevřenost vůči druhým (srov. Kongregace pro katolickou výchovu, *Výchovné směrnice o lidské lásce*, 1–XI–1983, 35).

10Tento aspekt výchovy je dnes důležitější než v minulosti, neboť dnešní společnost nabízí mnoho negativních vzorů (srov. Papežská rada pro rodinu, *Lidská sexualita: pravda a smysl*, 8–XII–1995, 47). „V podmínkách kultury, která v běžném chápání snižuje lidskou sexualitu, protože ji vykládá a prožívá omezeně a uboze, neboť ji spojuje jedině s tělem a se sobecky chápaným

prožitkem, musí výchovná služba rodičů rozhodně směřovat ke kultuře sexuality opravdu a plně lidské“ (Jan Pavel II., ap. exh. *Familiaris consortio*, 37).

11„Svatou čistotu uděluje Bůh, když se o ni prosí s pokorou“ (sv. Josemaría, *Cesta*, 118).

122. vatikánský koncil, konst. *Gaudium et spes*, 25.

13Papež Jan Pavel II. při různých příležitostech hovořil o potřebě podporovat opravdovou „lidskou ekologii“ ve smyslu dosažení mravně zdravého prostředí, které by napomáhalo k lidskému rozvoji člověka (srov. např. enc. *Centesimus annus*, 1–V–1991, 38). Zdá se být jasné, že součástí tohoto „kulturního úsilí“, o němž hovořil, je prokázání toho, že je třeba respektovat určité mravní zásady ve sdělovacích prostředcích, zvláště v televizi, jako požadavku důstojnosti lidských osob.

„V této době plné násilí, brutální a divoké sexuality musíme být vzbouřenci. Ty i já jsme vzbouřenci. Nechceme se nechat unášet proudem a stát se tak pouhými živočichy. Chceme se chovat jako děti Boží, jako muži nebo ženy, jednající se svým Otcem, který je na nebesích a chce stanout velmi blízko, ba uvnitř každého z nás“ (sv. Josemaría, *Výheň*, 15).

14Jan Pavel II., *Familiaris consortio*, 11.

15Také umělé oplodnění způsobuje rozpor mezi těmito dimenzemi vlastními lidské pohlavnosti, jak jasně učí instrukce *Domum vitae* (1987).

16Jak učí katechismus, potěšení vyplývající z manželského spojení je něčím dobrým a chtěným Bohem (srov. Katechismus, 2362).

17Ačkoli svatost se měří podle lásky k Bohu a ne podle životního stavu – celibát nebo manželství –, církve učí, že celibát pro nebeské království je větším darem než manželství (srov. tridentský koncil: DS 1810; 1 Kor 7, 38).

18Nejedná se zde o kněžský celibát ani o panenství či zasvěcený celibát. V každém případě je z mravního hlediska požadována ve všech těchto situacích naprostá zdrženlivost.

19Nemělo by žádný smysl tvrdit, že celibát je „protipřirozený“. Skutečnost, že muž a žena se mohou doplňovat, neznamená, že by si tím navzájem doplňovali chybějící prvky, protože oba jsou jako lidská osoba úplní.

20Benedikt XVI. hovoří o kněžském celibátu (lze to však vztáhnout na veškerý celibát pro nebeské království) a vysvětluje, že ho nelze chápat v čistě funkčním smyslu,

neboť ve skutečnosti jde o „připodobnění se Kristovu životnímu stylu“. (Benedikt XVI., ap. exh. *Sacramentum caritatis*, 24)

21Kongregace pro nauku víry, prohl. *Persona humana*, 11: AAS 68 (1976), 77–96.

22Kristus odsuzuje dokonce i touhu po cizoložství (srov. Mt 5, 27–28). V Novém zákoně se cizoložství zakazuje absolutně (srov. Mt 5, 32; 19, 6; Mk 10, 11; 1 Kor 6, 9–10). Katechismus uvádí jako urážku manželství také rozvod, mnohoženství a antikoncepci.

23„Snoubenci jsou povoláni žít čistotu ve zdrženlivosti. Na tuto zkušební dobu mají pohlížet jako na čas, kdy se mají učit vzájemné úctě, cvičit se ve věrnosti a naději, že pak přijmou jeden druhého od Boha. Projevy něžnosti, vlastní manželské lásce, vyhradí pro dobu manželství.

Vzájemně si budou pomáhat růst v čistotě“ (Katechismus, 2350).

24Kongregace pro nauku víry, prohl. *Persona humana*, 8. „Odporují přirozenému zákonu. Odlučují pohlavní úkon od předávání života. Nejsou plodem opravdového citového a pohlavního doplňování se. V žádném případě nemohou být schvalovány“ (Katechismus, 2357).

25Homosexualitou se rozumí stav mužů a žen, kteří se cítí pohlavně přitahováni výlučně nebo převážně osobami stejného pohlaví. Možné situace, které mohou nastat, jsou velmi rozdílné, a proto je třeba maximální opatrnosti při řešení těchto případů.

26„Nezanedbatelný počet mužů a žen má hluboce zakořeněné homosexuální sklony. Toto zaměření, které se objektivně vymyká řádu, je pro většinu z nich zkouškou. Proto mají být přijímání s úctou, soucitem

a jemnocitem. Vůči nim je třeba se vyhnout jakémukoliv náznaku nespravedlivé diskriminace. Takové osoby jsou povolány naplnit Boží vůli ve svém životě a jsou-li křesťany, spojit těžkosti, s nimiž se mohou setkat v důsledku svého stavu, s obětí Pána na kříži“ (Katechismus, 2358).

pdf | dokument generován automaticky
z [https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/
tema-36-seste-prikazani/](https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/tema-36-seste-prikazani/) (05.08.2025)